

Nr 99.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 9, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1942) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 55 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 185, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 13 mars 1942, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att riksgäldskontoret må intill utgången av budgetåret 1942/43 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldsbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfattning ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor; *dels* ock till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 42 500 000 kronor.

Den under de senaste åren i Sverige bedrivna statliga verksamheten med inköp, försäljning och lagring av för landets försörjning betydelsefulla produkter omhänderhaves, såvitt angår under folkhushållningsdepartementet lydande statliga organ, av statens reservförrådsnämnd och statens livsmedelskommission.

Riksgäldskontoret ställer jämlikt riksdagens bemyndigande medel till förfogande för förvärv från riksbanken av guld eller valutor för finansieringen av statliga inköp från utlandet. Riksdagen har vid olika tillfällen medgivit, att upphandling och lagring finge verkställas för statens räkning i enlighet med vissa riktlinjer till ett sammanlagt belopp av 420 000 000 kronor. För täckning av förskott, som uppkommit genom varuinköp, ha 1938—40 års riksdagar till *Upphandling av varor för statens räkning* å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket anvisat reservationsanslag å tillhoppa 280 000 000 kronor.

Till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter*, m. m. ha 1940 och 1941 års riksdagar å kapitalbudgeten anvisat reservationsanslag å tillhoppa 85 500 000 kronor. Med inräknande av reservationer från vissa äldre anslag ha sammanlagt 91 750 000 kronor stått till förfogande för med anslaget avsedda ändamål. Härav återstå till disposition 25 139 160 kronor. Anslaget är avsett, förutom till inköp och lagring av inhemska förnödenheter och importvaror, för bestridande av vissa med reservförrådsnämndens verksamhet förenade kostnader.

Departementschefen har inledningsvis framhållit, att de skäl, som tidigare anförts för bedrivande av statlig verksamhet med inköp, försäljning och lagring av för landets försörjning betydelsefulla produkter, fortfarande ägde giltighet. På grund härav borde denna verksamhet fortgå.

Departementschefen har vidare anfört:

Då någon medelsanvisning å kapitalbudgeten för livsmedelskommissionens verksamhet icke torde bliva erforderlig för budgetåret 1942/43, synes allernäst frågan om statliga inköp av annan art under sagda budgetår böra här beröras.

Reservförrådsnämndens uppgift är att handhava inköp av importvaror för såväl industriella som andra behov samt att vara verksam med uppköp av inhemska varor, främst industriprodukter.

Till reservförrådsnämndens förfogande för statliga inköp i utlandet stå valutamedel, vilka nämnden erhåller genom att i riksbanken diskontera av riksgäldskontoret jämlikt riksdagens medgivande utfärdade skuldförbindelser. På grund av de mycket betydande belopp, vilka enligt av reservförrådsnämnden lämnade uppgifter komma att finnas tillgängliga under budgetåret 1942/43 för inköp av utländska varor, synas ytterligare medel icke bliva erforderliga för ifrågavarande ändamål under nämnda budgetår. Då emellertid det av 1941 års riksdag lämnade bemyndigandet för riksgäldskontoret att ställa medel till förfogande för förvärv från riksbanken av guld eller valutor för finansieringen av ifrågavarande statliga uppköp begränsats till utgången av budgetåret 1941/42, bör bemyndigandet erhålla förlängd giltighet för budgetåret 1942/43.

De av reservförrådsnämnden gjorda inköpen av inhemska produkter ha under innevarande budgetår finansierats genom det förutnämnda å kapitalbudgeten uppförda reservationsanslaget till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter*, m. m. Av de för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår äskade medlen avses 10 000 000 kronor komma att åtgå till täckande av utgifter, som föranledas av med olika industriföretag slutna avtal om statliga inköp genom reservförrådsnämndens försorg av vissa råvaror, exempelvis wolfram, nickel, aluminium och bly, under det att 2 500 000 kronor beräknats belöpa å utgifter för planerade inköp av andra inhemska varor. Då jag anser att dessa anslagsberäkningar kunna godtagas, biträder jag förslaget att tillhoppa 12 500 000 kronor anvisas för inköp av berörda inhemska produkter.

Vid anmälan av frågan om äskande av medel för ifrågavarande inköpsverksamhet i samband med statsverkspropositionens framläggande anförde jag, bland annat, att spörsmålet om omhändertagandet och användningen

av de myckenheter motoralkohol och 95-procentig sprit, som kunde väntas bli producerade under nästa budgetår, vore under övervägande. I ett av bränslekommissionen den 20 januari 1942 avgivet yttrande över en av aktiebolaget svensk sprit gjord framställning rörande önskemålen om tillverkning av fodercellulosa och sulfitsprit under tillverkningsåret 1942/43 har kommissionen beräknat att landets sulfitsprittförbrukning för olika ändamål komme att under tiden den 1 juli 1942—den 30 juni 1943 uppgå till omkring 75 000 kubikmeter. Om förbrukningen blir av denna omfattning, beräknas staten behöva lagra en kvantitet av 25 000 kubikmeter. För att möjliggöra uppköp från statens sida av denna spritmängd erfordras ett belopp, som efter ett genomsnittspris av en krona per liter bör beräknas till 25 000 000 kronor. Detta belopp bör alltså anvisas för ändamålet. Till frågan om vilken myndighet, som i fortsättningen skall ombesörja ifrågavarande inköp och spritens lagring, torde Kungl. Maj:t efter ytterligare undersökningar framdeles få taga ställning.

Av anslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. bestridas för närvarande även kostnaderna för reservförrådsnämnden för lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, tullar och skatter m. m., ävensom för bearbetning eller förädling av lagrade varor till halvfabrikat eller färdiga produkter. För ifrågavarande ändamål beräknar reservförrådsnämnden, att tillhoppa 8 000 000 kronor bli erforderliga för nästa budgetår, varav 6 500 000 kronor för lossnings-, transport- med flera kostnader och 1 500 000 kronor för bearbetningsändamål. Mot dessa beräkningar torde intet vara att erinra.

Vid försäljning av varor från de statliga reservlagren inflyta vissa belopp, vilka utgöra täckning för av reservförrådsnämnden å ifrågavarande varor nedlagda kostnader för lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, tullar och skatter. Under budgetåret 1940/41 hava medel av denna art influtit till ett sammanlagt belopp av i runt tal 3 000 000 kronor. Även för budgetåret 1941/42 kan man vänta, att dylika medel återinflyta till reservförrådsnämnden. Om storleken härav är det ännu för tidigt att fälla något mera bestämt omdöme, men med hänsyn till den stora omfattning, i vilken försäljning numera sker från de statliga reservlagren, torde man kunna beräkna, att ett belopp, åtminstone motsvarande det som inflöt under budgetåret 1940/41, kommer att inflyta till nämnden. Om man vidare utgår från att dessa medel, i likhet med vad som skett hittills med redan influtna belopp, få kvarstå hos nämnden för att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas för det med ifrågavarande anslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. avsedda ändamålet, lärers anslagsbehovet för nästkommande budgetår för inköp av förnödenheter kunna reduceras med 3 000 000 kronor.

I enlighet med det anförda kan medelsanvisningen å anslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. således bestämmas till $(12\,500\,000 + 25\,000\,000 + 8\,000\,000 - 3\,000\,000 =) 42\,500\,000$ kronor.

Den för landets försörjning betydelsefulla statliga verksamhet, varom här är fråga, har visserligen i hög grad försvårats på grund av nu rådande förhållanden, men ansträngningarna torde alltjämt böra inriktas på att i största möjliga mån tillvarataga de möjligheter, som i förevarande avseende

Utskottet.

fortfarande stå till buds. Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må

a) medgiva, att riksgäldskontoret må intill utgången av budgetåret 1942/43 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldsbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfattning ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor;

b) till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 42 500 000 kronor.

Stockholm den 5 maj 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Sven Larsson, Heiding, Andrén, Karl Magnusson, Bäcklund, Gustaf Karlsson, Björkman* och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Södergård, *Åqvist, Staxäng, Viklund* och *Åkerström*.
